

DNA CSR

แบบไทยๆ ตามกระแสโลก

บทที่ 5

ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

ดร.วรรณธร เอื้ออากรณ์

ต่อ จากฉบับที่แล้ว

บท: ที่ไม่มีคำจำกัดความมาตรฐาน รวมทั้งยังไม่มีคำนิยามสากลที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันทั่วโลกสำหรับความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กร อาทิ The United Nations ต่างพากันยอมรับว่า ความรับผิดชอบทางสังคม คือ หลักการที่ยอมรับกันทั่วไปในสังคม โดยปราศจากข้อบังคับที่เป็นทางการ โดยมีหลายๆ แนวคิด และทฤษฎีเข้ามาประยุกตร่วมด้วย เช่น Legitimacy Theory แนวคิด Social Contract และ Public Responsibility, Stakeholders Theory, Business Ethics และ Corporate Citizenship ซึ่งจะเห็นว่าการก่อรูปร่างทางความคิดของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรนั้น ได้มีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน และมีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) อย่างสมบูรณ์แบบ และมีองค์ความรู้ที่มีความชัดเจนมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา

ตั้งแต่มีการประชุมระดับโลก (Earth Summit) ครั้งแรกที่กรุงริโอเดจาเนโร ในปี ค.ศ. 1992 ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างก็เริ่มต้นตัวกับทิศทางใหม่ของการพัฒนา นั่นคือ **“การพัฒนาที่ยั่งยืน”** หรือที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า **“Sustainable Development”** ซึ่งหมายความว่า นอกจากประเด็นในทางด้านเศรษฐกิจแล้วต้องใส่ใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม และในประเด็นต่างๆ ทางด้านสังคมด้วย ไม่ใช่มุ่งเน้นแต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว (ศิริชัย

สาครรัตนกุล, 2548: 24 อ้างถึงใน สุเมธ กาญจนพันธุ์, 2551: 29)

ในขณะเดียวกัน ก็เริ่มมีข้อเรียกร้องมากต่อนองค์กรธุรกิจให้คำนึงถึงปัญหาสังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ไม่ใช่แต่กำไร โดยไม่ใส่ใจต่อปัญหาดังกล่าว โดยมีคำที่ใช้เรียกกัน คือ “Corporate Citizenship” หรือ “Responsible Corporate Citizenship” หรือ “Corporate Social Responsibility” แปลเป็นไทยได้ว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” หรือเรียกกันย่อๆ ว่า “CSR”

ดังนั้น **Corporate Social Responsibility** หรือ **“ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร”** ซึ่งยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ดังนั้น องค์ประกอบหรือขอบเขตของความรับผิดชอบต่อสังคมจึงไม่ชัดเจนนัก จากเอกสารการอบรมในหลักสูตรความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรซึ่งธนาคารโลกระบุว่าการดำเนินกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) สิ่งแวดล้อม 2) แรงงาน 3) สิทธิมนุษยชน 4) การมีส่วนร่วมกับชุมชน 5) มาตรฐานการดำเนินธุรกิจ 6) ตลาด และการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมในความหมายที่กว้างออกไป ก็รวมประเด็นต่างๆ เหล่านี้ด้วย 7) การพัฒนาองค์กร และการพัฒนาเศรษฐกิจ 8) สุขอนามัย 9) การศึกษา และการพัฒนาภาวะผู้นำ 10) การบรรเทาสาธารณภัย

กระแสแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมได้มีพัฒนาการที่ชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ ในเดือนมกราคม ค.ศ.1999 ในการประชุม World Economic Forum ที่เมืองดาวอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ท่านเลขาธิการสหประชาชาติ Kofi Annan ได้เรียกร้องให้ธุรกิจแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (Good Global Citizenship) ในทุกที่ และในทุกประเทศที่ตนทำมาหากินอยู่ ด้วยการเคารพต่อหลักต่างๆ ที่เป็นข้อตกลงนานาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชน เรื่องมาตรฐานแรงงาน และเรื่องสิ่งแวดล้อม จาก 3 เรื่องที่กล่าว เลขาธิการ Kofi Annan ได้เสนอบัญญัติ 9 ประการ (ต่อมาเพิ่มเป็น 10) สำหรับธุรกิจ ที่เรียกกันว่า “The Global Compact” หรือ “The UN Global Compact” ต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.2000 จึงได้มีประกาศเรื่องนี้อย่างเป็นทางการที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ที่นครนิวยอร์ก The UN Global Compact นี้ มีลักษณะเป็นกรอบที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยความเป็นพลเมืองดีของธุรกิจที่มีผู้นำที่สร้างสรรค์ และยอมรับพันธะสัญญาของ Global Compact ด้วยความสมัครใจ ปัจจุบันมีองค์กรธุรกิจเป็นสมาชิกของ UN Global Compact แล้ว 1,861 องค์กร (ดูรายละเอียดได้ใน www.unglobalcompact.org) มีองค์ประกอบดังนี้

หมวดว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- 1) สนับสนุน และเคารพหลักสิทธิมนุษยชนที่ประกาศในระดับสากล
- 2) ดูแลไม่ให้มีการล่วงละเมิดในสิทธิมนุษยชนในธุรกิจของตน

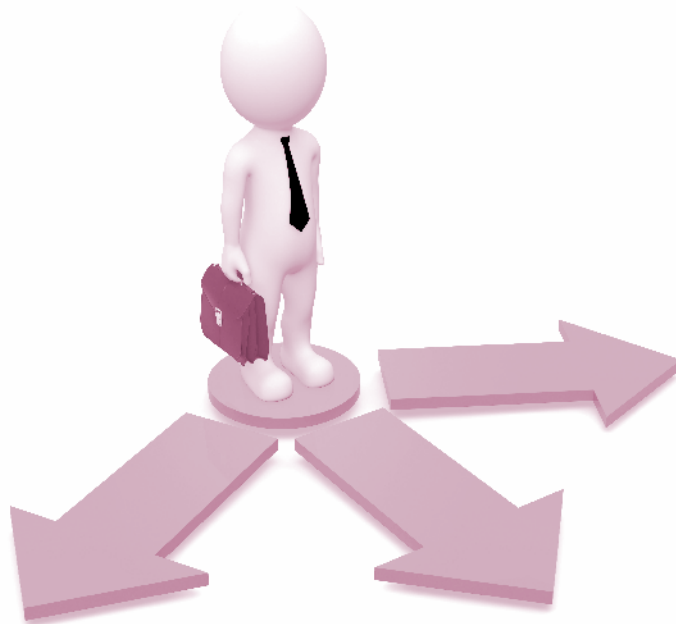
หมวดว่าด้วยมาตรฐานแรงงาน

- 3) สนับสนุนเสรีภาพในการรวมกลุ่มของแรงงาน และยอมรับอย่างจริงจังต่อสิทธิในการเจรจาต่อรองของแรงงานที่รวมกลุ่ม
- 4) จัดทุกรูปแบบของการบังคับใช้แรงงาน
- 5) ยกเลิกการใช้แรงงานเด็กอย่างให้เป็นผล
- 6) กำจัดการเลือกปฏิบัติในการว่าจ้างแรงงาน และอาชีพ

หมวดกำกับสิ่งแวดล้อม

- 7) สนับสนุนการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
- 8) จัดทำกิจกรรมที่มีส่วนส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- 9) ส่งเสริมการพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต่อมาได้มีการเพิ่มบัญญัติที่ 10 ที่ว่าด้วย
- 10) การต่อต้านการคอร์รัปชัน

ตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 กระแสของโลกในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เริ่มเข้มข้น จริงจัง และรุนแรงขึ้น Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ซึ่งได้แก่องค์กรของประเทศร่ำรวยที่สุดของโลกได้ออกแนวปฏิบัติสำหรับบริษัทข้ามชาติ (Guidelines for MNE's - revision 2000) ซึ่งมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1976 แล้ว และก็มีมีการแก้ไขเล็กๆ น้อยๆ มาตลอด โดย

มีการแก้ไขครั้งใหญ่ในปี ค.ศ.2000 โดยเอาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเข้าไปเต็มที่และจริงจัง เพราะแนวปฏิบัติที่เสนอแนะให้บริษัทข้ามชาติมีความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร และติดต่อดำเนินการกับคู่ค้าทั่วโลกเฉพาะที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เพราะฉะนั้น ในโลกยุคใหม่ธุรกิจใดที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมก็ไม่สามารถส่งสินค้าไปขายให้บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ได้ นั่นคือ ถ้าธุรกิจใดสร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อม มีปัญหาด้านแรงงานและอื่นๆ ก็จะมีปัญหาในการค้าขายกับประเทศ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (สิตางค์ สุนทรโรหิต, 2550: 4)

ดังนั้น “OECD - Consensus” ที่ใช้เรียก OECD Guidelines for MNE's - Revision 2000 ระบุถึงพฤติกรรมของธุรกิจที่พึงประสงค์ใน 7 เรื่องด้วยกัน คือ 1) การจ้างงาน และแรงงานสัมพันธ์ 2) สิทธิมนุษยชน 3) สิ่งแวดล้อม 4) การเปิดเผยข้อมูล 5) การแข่งขัน 6) การเสียภาษีที่ถูกต้อง 7) การถ่ายทอดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แนวปฏิบัติดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงข้อเสนอแนะให้บริษัทข้ามชาติมีความรับผิดชอบต่อสังคมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเสนอแนะให้บริษัทข้ามชาติติดต่อดำเนินการกับคู่ค้าอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพราะฉะนั้น ธุรกิจที่ไม่มีการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การสร้างปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม มีปัญหาเรื่องการใช้แรงงานบริษัทเหล่านี้จะไม่สามารถส่งสินค้าไปขายให้บริษัทข้ามชาติหรือในประเทศ OECD ได้ (ถอดรหัส CSR ต้นทุน หรือ กำไร ขององค์กร, 2548: 56)